

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. II. De Scriptoribus sacris, modo ac Stylo Scriptionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

24. Si ulterius quaeratur, an Esdras soluta captivitate Babylonica omnes libros sacrae Scripturae, qui capti ac eversa à Chaldaeis urbe, temploque incenso perierant, restituerit? Resp. ita quidem sentire illustres Patres, *Basilium, Hieronymum, &* ante ipsos *Irenaeum ac Tertullianum*. Et satis disertè idem asseritur *Esdrae 14*. Qui tamen liber apocryphus est. Et aliunde haec de re nullus Hebraeorum facit mentionem. Mirum quoque videtur, nullum sacrum Codicem fuisse servatum à tanto sacerdotum numero, neque etiam ab ipso Hieremia, cui summa dabatur libertas, etiam abscondendi Tabernaculum, Arcam foederis & Altare incensi. Et saltem in priori transmigratione facta sub *Josedim* longè majori quiete, quàm abductus est *Ezechiel*, *Daniel* aliique primarii viri, facile erat aliquem sacrum Codicem asportare in Babylonem, adeoque ita factum merito praesumitur. Immo *Iosephus l. 11. Antiquit. c. 11.* fert *Cyrum* permotum ad solvendam captivitatem, offensam sibi prophetià *Isaiae c. 45.* in qua sermo nominatum erat de ipso *Cyro*. Ob quæ & similia censet *Baronius Pererius, Serarius, Bellarminus l. 2. de Verbo Dei c. 1.* Esdras divinâ directione & inspiratione libros sacros in meliorem ordinem redegit, à mendis expurgasse, characteres denique Hebraicos, ne cum Samaritanis convenirent, immutasse. Quod si etiam libros sacros ex memoria restituisset, adhuc non sequitur restituisse omnes, qui aliquando extiterant, sed illos solos, quos Deus restitui voluit, vel qui immediate ante, non autem qui antecederent perierat.

QUESTIO II.

De Scriptoribus sacris, modo ac stylo Scriptionis.

25. Nunc de ipsis Hagiographis Scriptoribus librorum Canonicorum pauca dicenda sequuntur. Et in primis manifesti sunt Auctores multorum librorum, non tam ex titulo (qui non est pars libri) quam ex principio eorumdem, prout fecit initium Prophetiarum prodit suos vulgatos Auctores; sicut & initia Proverborum atque Ecclesiastæ auctorem Salomonem. Idem faciunt initia Epistolarum Apostolicarum ferè omnium (idem est de Apocalypsi Joannis) etsi Paulus interdum addat secundariò alterius alicujus nomen, v.g. *Sothenis*, in Prima ad Corinthios, *Timothei*, in Secunda ad Corinthios, in Epistola ad Philipenses, ad Colossenses, & ad Philemonem; item *Silvani* & *Timothei* in utraque ad Thessalonicenses. Interdum etiam in apparet ex decursu libri, prout passim in Prophetia *Danielis* loquitur ipse de se in prima persona, *Ego Daniel*; item *Angelus* refertur loqui

ad ipsum *Danielem*. *Esdras* quoque auctor libri primi *Esdræ* sup nomine appellatus à rege Chaldaeorum, paulò post de se ipso loquitur in prima persona *cap. 7.* uti etiam facit *c. 8. & 9.* Idem facit *Nehemias* auctor secundi libri (qui idcirco apud Hebræos liber *Nehemiae* dicitur) passim in toto libro; immo & in primis libri verbis se auctorem indicat. Similiter ex *c. 50. Psal.* constat auctorem Ecclesiastici esse *Jesum filium Sirach*.

Ex Traditione certa Ecclesiæ, quam exhibent Concilia & Patres, constat Salomonem esse auctorem Cantici Canticorum; quatuor Evangelistas vulgatos esse auctores, sui respectivè Evangelii, quod eis ascribitur; *Lucam* esse scriptorem Actuum Apostolorum, quos & Evangelium *Lucæ* habere eundem auctorem constat ex utriusque principia. Similis videtur traditio de tribus Epistolis Canonicis, quæ Joannis dicuntur; uti & de auctore Epistolæ ad Hebræos, quod scilicet sit *Paulus* auctor, sub cuius etiam nomine recipitur à *Tridentino & Florentino*, & antiquitus à *Gasasio 1. in Concilio Romano, Innocentio 1. Epist. 3. Concilio Laodiceno & Carthagenensi III.* & reliquis ferè Patribus, præsertim Græcis, etsi olim à quibusdam Latinis videatur non fuisse admissa, aut in dubium vocata, sine solido tamen fundamento, tam quoad auctoritatem divinam, quam quoad auctorem.

Liber Psalmorum titulo Auctoris caret, vulgò tamen, immo etiam à *Concilio Tridentino sess. 4.* Psalterium Davidicum appellatur, & Psalmi omnes passim sub nomine *Davidis* citantur, etiam frequenter ab iis, qui *Davidem* aliquorum putant non esse auctorem, eò quòd videlicet vel omnium vel saltem plurium & præcipuorum sit auctor. Et quidem esse auctorem omnium omnino, etsi in titulo præferant aliorum nomen, v.g. *Asaph, Filiorum Coræ* aut *Idithum &c.* censent *Ambrosius, Augustinus* & alii gravissimi Scriptores. Quorum sententia indubiè valde probabilis est, non tamen certatim proinde *Origines, Athanasius, Hieronymus*, & alii, tum veteres, tum recentiores, contrarium quoque probabiliter sentiant, etsi ad particulares Psalmos descendendo non per omnia invicem consentientes. Fundamentum est, quòd non tantùm liber Psalmorum titulo Auctoris caret etiam apud Hebræos, ac sine auctoris nomine citetur in novo Testamento, sed etià quòd varii præferant nomen aliorum auctorum: sic enim varii prænotantur titulo, *Psalmus Asaph*: in quibus etià notatur alius stylus, non adeò facilis & benignus præsertim in Hebræo. Immo Psalmi nomine *Asaph* insigniti undecim subsequuntur Psalmum 71. in cuius fine hæc dicitur: *Defecerunt laudes David filii Jesse*; præterquàm quòd præcedentibus sit insertus unicus ejusdem tituli Psalmus, scilicet quadragesimus nonus. Nec

26. Quorum auctores dignoscantur ex traditione.

27. An totum Psalterii David sit auctor, incertum.

Multis probabiliter affirmant.

Alii negant.

Fundamentum.

Nec dici potest, quod David omnes quidem composuerit, sed mandandos ab Asaph, qui tempore David noscitur fuisse princeps cantorum: nam etsi hoc verum sit, ubi fit mentio filiorum Core vel Idithum, quorum tamquam cantorum fit interdum mentio in titulo, addito interdum nomine David aut Asaphi tamquam auctorum, tamen id non habet locum in Psalmis simpliciter Asaph inscriptis (Idem apparet de Psalmo 87. inscripto Eman, & sequenti inscripto Ethan, & Psalmo 89. cuius est titulus: *Oratio Moysi hominis Dei*) maxime cum 2. Paralip. 29. dicatur *praecepisse Ezechias & principes Levitis, ut laudarent Dominum sermonibus David & Asaph Psalms seu Prophetas;* quod planè indicat utrumque esse auctorem, non enim sic loqueretur Scriptura, si Asaph tantum Psalmos concinisset, aut carmine metrico reddidisset, neque idem nomen Prophetas sortiretur.

28. His itaque Psalmis saltem exceptis, dici posset ceterorum auctorem esse Davidem, etiam illorum qui titulo carent; ut de Psalmo 2. (qui titulo caret) manifestè patet ex *Act. 4.* Idemque est de iis, quorum titulus est: *Ipsi Davia*, seu Davidi; nam varij ex his referuntur tamquam ipsius Davidis in novo Testamento; ut patet *Act. 2. Ad Rom. 4. Ad Hebr. 4.* Idipsum patet ex ipsomet titulo Psalms 17. Nec mirum, quod cum post Epigraphen Psalms 7. *Desecerunt laudes David;* dein subsequentes nonnullos Psalmos Asaph inscriptos, rursum subjungatur Psalms 1. indubitat ipsius Davidis; hoc enim accidisse potuit ex eo, quod post primam collectionem credibiliter ab Ezechia rege factam, aliquis alius, fortè Eidas, omisos Davidis Psalmos ceteris adjecit.

29. De auctore Pentateuchi non potest etià dubitari, quin sit Moyses, demptà saltem parte modicà, eà videlicet, in qua *Deuteronom. ult.* mors ejusdem describitur; quam tamen *Josephus & Philo* volūt etiam ab ipso Moyse prophetice esse descriptam. Sic enim habet perpetua, tum Hebraeorum (qui hos quinque libros appellabant legem Moysi) tum Ecclesiae Christianae traditio. Id ipsum quoque satis indicatur *Exodi 24. & Deuteronom. 31.* Immo idem videtur clarè asseri *Joan. 1. & 5.*

30. Liber Josue (exceptis iis, quae de morte ejus referuntur, & nonnullis, quae post mortem ejus contigerunt, suntque ab alio suppletà) passim & valde verosimiliter adscribitur ipsi Josue, Moysi successori, uti in principali regimine, ac spiritu sapientiae & prophetico (*Deuteronom. ult. & Eccl. 46.*) sic & in describendis actis sui temporis. Liber Judicum, Ruth & primus Regum usque ad initium capitis 25. adscribitur, Samueli. Residuum verò & Liber secundus ab aliquibus Nathan & Gad, ab alijs Davidi ex incertis conjecturis adscribitur. Uti & incertum est, quis sit auctor tertii & quar-

ti libri, & an unus sive Jeremias, sive Eidas, sive alius, vel plures Prophetas diversis temporibus videntes. Similiter Librum Judith Joachim Pontifici; Librum Esther Mardochæo ex *cap. 9. & 12.* Varii tribuunt: Librum Job aliqui Moysi, alii ipsi Job cum *Gregorio Praefat. in Job c. 2. ult. 1.* tribuunt, sic tamen ut Moyses è Syriaco illum transtulerit in Hebraicum, cum quorundam Syriacorum (quibus autographum scatebat) immixtione. Librorum Paralipomenon, quasi derelictorum, sive omisorum, in libri scilicet Regum, auctorem seu collectorem nonnulli conjectant esse Eldram: Libri primi Machabæorum, Joannem Hircanum, qui rebus interfuit, ac summus sacerdos, Princeps & Propheta fuit: Secundi Machabæorum, Judam Mithenem; ex mea tamen conjectura.

31. Liber Sapientiae, veluti Graecè scriptus, à nonnullis Veteribus creditus fuit Philonem Judæum habere auctorem. Sed obstat, quod is post Christum vixit; liber autem hic, utpote veteris Testamenti, sit antea scriptus; in quo etiam prophetice describitur futura Christi interfectio, fitque acerba in Judæos interfectores inventio. Ipse quoque *Dionysius Philoni* coevus *l. de Divin. Nom. l. 4. §. 12.* hanc ex *Sap. 8.* sententiam: *Amator factus sum forma illius referens dicit, in prima Scriptura sancta institutionibus invenis.* Ipse quoque Apostolus *ad Rom. 11.* subtilem citat sententiam ex *Sap. 9.* Fuit quidem & alius Philo senior, sed de nullo legitur, præterquam de quodam Ethnico historico, apud *Josephum l. 1. contra Apionem.* Unde Varii Salomonem putant auctorem, præsertim quia *cap. 9.* auctor in prima persona loquens dicit ea quae manifestè quadrant in Salomonem. Nec obstat Graeca styli elegantia, cum non sit verosimile Salomonè Graecè scripsisse: nam inde solum conficitur, esse alium posteriorem Judæum Graecè peritum (incertum, quis fuerit) qui sententias Salomonis collegit ac in istud volumen digessit Graeco sermone, solà ferè id ornatis & styli facta mutatione. Quod quoad pleraque saltem verissimum est.

32. Petes, qualiter se habuerit Spiritus sanctus circa hujusmodi Scripturas eorumque inscriptiones? Resp. potuisse se habere antecedenter & concomitanter. Antecedenter quidem, singula scribenda inspirando; Scriptore nil de suo addente, sed instar discipuli excipiente ex ore Magistri, quae is dicit; idque vel per revelationem extaticam, sive imaginariam, sive intellectualem, vel per allocutionem seu visionem sensibilem, vel denique per inspirationem internam in vigilia, ipsis Scriptoribus ex lumine supernaturam perceptam tamquam divinam. Hic modus convenit Prophetis. Concomitanter verò, dum non se habet instar distantis, sed dirigentis Scriptorem, & im-

& impediētis ne erret. Qui modus iuxta plures videtur servatus in historiis rerum visu vel fide dignorum relatu cognitum; v.g. in Evangelis, Actis Apostolorum, libris Machabæorum & similibus. Et in hoc posteriore modo debet Scrip̄tor laborare & ad verba attendere, ac si spiritu humano scriberet. Ideoque 2. Machab. 2. proestatur auctor operis suscepti difficultatem & laborem suum. Secus est in priori modo, dum eadem operâ Scrip̄tor revelationem accipit, & ex dictamine Dei scripto mandat. Quamvis etiam dum ipsudum antecessit, possit Deus verbaliter suggerere, & labore scribentis minueret. Prout conigit Jeremiæ, qui iussus revelationes dudum antea factas scribere Jerem. 36. vocavit Baruch scribam; ipse autem Jeremias ex ore suo loquebatur quasi legens ad me (inquit Baruch) omnes sermones istos. & ego scribebam in volumine atramento. Denique potest consequenter accedere scriptis aut dictis hominis etiam impii ac divini spiritus afflatu desituti auctoritas divina, per hoc quod postea Spiritus sanctus testetur ea esse vera; uti de factis per Apostolum probavit illam Arati gentilis Poëtæ sententiam Act. 17. Ipsius enim & genui sumus. Et istam Epimenidis ad Tit. 1. Cretenfes semper mendaces, mala bestia, ventres pigri.

uti etiam scripti sunt Tobias & Judith, teste Hieronymo in Prefat. etsi hodie Chaldaicè non extant. Excepto item libro Job scripto Syriacè (nempe primus ejus scriptor sit Job, vel aliquis ex amicis ejus) & in Hebræum à Moysè translato: qui tamen suæ translationi nonnulla Arabica, Syriacæque immiscuit. Excepto item libro 2. Machabæorum & Sapientiæ Græcè scriptis, ut ex phrasi eorundem probat Hieronymus. Qui etiam in Prologo Galatæo testatur se librum primum Machabæorum reperisse Hebraicum, seu potius Syriacum: tunc enim linguâ Syra utebantur Judæi. Neque etiam idem liber Græcam eloquentiam redoleret. Ut proinde Hebraicè seu Syriacè scriptum esse, credendum sit. Idemque est de libro Ecclesiastici: quem similiter Hebraicum reperit Hieronymus, ut testatur Prefat. in Proverbia. Auctor tamen Prologi Ecclesiastici (qui est Jesus junior) ex Hebræo seu Syriaco in Græcum vertit ea, quæ avus illius Jesus filius Sirach Hebraicè scripserat: ut colligitur ex ipso Prologo; qui juxta A Lapide & alios non est divina auctoritatis. Chaldaicè quoque vel Hebraicè in Babylonia scriptum esse Baruch, dubitari non potest, etsi in originali idiomate modo non reperitur.

Denique totum novum Testamentum juxta receptam omnium sententiam est scriptum Græcâ linguâ, tempore Apostolorum tum apud Judæos, tum apud Romanos multum vitatâ, & apud plurimas Nationes communi; dempto Evangelio Matthæi, quod linguâ Hebraicâ (qualis tunc erat in usu) scriptum esse habet communis opinio, quam probat Hieronymus lib. de Script. Ecclesiast. Fortè etiam excepto Evangelio Marci, quod Romæ scriptum fuit, & quidem juxta plures (quamquam non sit certum) Latine, prout etiam Latine scriptam esse Epistolam ad Romanos, quidam censent: etsi minus probabiliter ob frequentes idiotismos Græcicos, quibus scæret Epistola. Multorum etiam opinio est, Epistolam ad Hebræos Hebraico idiomate saltè mixto Syriaco à Paulo conscriptam esse ob conditionem populi ad quem scribebat, & singularem eloquentiam. Non est tamen id certum: nam & aliæ Epistolæ ad Judæos scriptæ, v. g. ad Timotheum, item Jacobi, Petri, Joannis non ideo Hebraicè scriptæ sunt. Stylus præterea eloquentiam Græcicam redolet, Scripturæ veteris Testamenti citantur in ea ex versione Græca Septuaginta; non autem juxta Hebraicam veritatem, rariores quoque sunt in ea quàm in ceteris Epistolis Hebraicis. Eloquentia hujus Epistolæ singularis in compositorem, sive Clementem, sive potius Lucam, cui Paulus totam eamque abundantem materiam suppeditavit, ordinemque

33. Quo stylo eorumdem in scribendo.

34. Quo idiomate si primus scriptum Vetus Testamentum.

35. Quo No...

nemque dicendorum præscripsit, refertur ab *Estio*, qui in Tractatu specialis, quem præmisit Expositioni hujus Epistolæ de auctoritate & auctore, & idiomate, quo scripta est fuscè agens, hanc opinionem pluribus argumentis confirmat. Quæ nihilominus dissolvere conatur *Sylvius l. 1. Controversiar. q. 2. art. 3.*

QUESTIO III.

De infallibilitate Scripturæ, multiplicique Editione, præsertim Vulgatæ.

36.
Scriptura
quoad omnes
partes
infallibilis est.

CERTISSIMUM est apud omnes Catholicos Scripturam quoad omnes suas partes seu articulos & propositiones esse infallibilem, atque ad eam ipsam esse infallibilem regulam seu normam veritatis. Patet quia (ut præclare *Augustinus Epist. 8. ad Hieronymum*) admissio in tantum veritatis fastidium aliquo mendacio, seu errore, nulla illorum librorum particula remanebit, quæ non, utcumque videbitur vel ad mores difficillimam regulam ad mentientis auctoris consilium officiumque referatur: quæque consequenter non possit in dubium revocari. Ratio velut à priori sumitur ex summa infallibilitate Dei, qui nec falli nec fallere potest aliquid loquendo aut inspirando: *Omnis autem Scriptura divinitus inspirata est, juxta Apostolum 2. ad Timoth. 3. Non enim (ut dicitur 2. Petri 1.) voluntate humana allata est aliquando Prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.* Hinc *Ioan. 10. ex Scriptura Christus arguens, ad junxit: Et non potest solvi Scriptura; id est, non potest mendax aut falsa inveniri.*

37.
Nulla pars
illius
humano
Spiritu
in scripta.

Quare ab errore non potest excusari, quod dixit *Erasmus in Annot. ad cap. 2. & 27. Matth.* forsitan aliquos leves errores in Scriptura reperiti. Cui affinis est error aliquorum, qui putarunt quædam in Scriptura esse scripta humano spiritu seu prudentia, v. g. quod de penula scripsit *Apostolus 2. ad Timoth. 4. de hospicio parando in Epistola ad Philemonem; quod de cane Tobie movente caudam habetur Tobie 11. & similibus, quæ levioris putabant momenti, quam ut deceret ea dictari aut inspirari à Spiritu sancto. Sed his occurrit verbis *Chrysostomi Homil. 1. ad Pop. Antiochen. in princip. dicentis: Nec illas quidem, quæ tenues esse putantur, Scripturarum sententias prætermittamus: nam & ipsa de Spiritu gratia sunt. Et juxta *Hieronymum in cap. 3. ad Ephes. Singuli sermones, syllaba apicæ, puncta in divinis Scripturis plena sunt sensibus; aded ut *Basilii Homil. 10. in Hexameron versus finem, audeat & dicat: Intoleranda prorsus & gra-****

vis blasphemia fuerit, vel verbum asserere in Scriptura reperiri otiosum. Itaque nihil positum sine justa ratione; quidquid autem ex ea positum est, leve & minutum censeferi non debet. Apostolus quidem penulam mitti cupit, id est, vestem quamdam imbribus & frigori depellendam aptam, cui erat affluctus, nolens cuiquam esse gravis, ut Varii interpretantur; vel vestem lacram, id est, calulam seu planetam, ut quidam conjectant: vel potius aulam librariam, ut alii explicant, aut etiam ipsum volumen sacrum, veteris scilicet instrumenti, docens suo exemplo, quantum cura debeat Episcopis quantumvis provecis esse studium sacræ Scripturæ. In Epistola ad Philemonem scribit *Apostolus de parando sibi hospitiis, non quod magno apparatu opus esset, aut Paulus de eo magnopere foret sollicitus, sed ut sic Philemon intelligens Paulum brevi venturum, magis vereatur renuere, quæ Paulus in Epistola postulabat. De cane præcurrente & caudam sua blandiente sic mentio *Tobie 11. quia ibi describitur ut nuntius venientis filii, quo tantopere pii parentes sunt recreati; simul etiam indicatur singularis narrationis usque ad minus tiores circumstantias fidelitas, ac quanta fuerit cura Angeli ductoris, & providentia maxima Dei, etiam circa minutissima. Scelera denique quæ in Scriptura referuntur ad bonos fines, non approbantur; mala ab aliis dicta similiter recitantur materialiter, tamquam dicta ab aliis; non formaliter, tamquam dicta & sensa ipsius Scriptoris; prout v. g. *Psal. 13. refert David: Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus.***

Dices cum *Erasmus*: Evangelistas interdum memoriâ lapsos concedit *Augustinus lib. 3. de consensu Evangelist. c. 7. nec videtur ullo modo posse negari, cum *Matth. 27. loco Zachariæ constet citari Jeremiam. Resp. id injuriosè tribui Augustino, quippe qui expressè contrarium scripsit lib. 2. de consensu Evangelist. c. 12. Omnem autem falsitatem avesse ab Evangelistis (idemque de ceteris) decet non solum eam, quæ mentiendò promittitur, sed etiam eam, quæ obliviscendo. Quo quid clarior? Idem *Epist. 19. ait: Soli eis Scripturarum libris, qui jam Canonici appellantur didici hunc timorem, honoremque, deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse firmissimè credam. In loco autem obiecto expressè dicit *Augustinus, Evangelistæ ex voluntate & directione Spiritus sancti (cujus proinde fuisset error si quis foret) occurrisse Jeremiam pro Zacharia, eo quod omnes Prophetæ uno spiritu locuti sint, ut quod unius est, possit dici omnium; q. d. Evangelistæ. Quod dictum est per Spiritum, qui in Jeremia****

38.
Evangelistæ
lapsus
memoria
non
tribuit
Augustinus:
quia
calumnia
Erasmus.

An vel quod
re Math.
27. loco Zachariæ
tribuit
Hieremiam.